

-ARAŞTIRMA MAKALESİ-

ULUSAL KALKINMADA ve SOSYAL BARIŞIN SAĞLANMASINDA KOOPERATİFÇİLİĞİN ÖNEMİ ve BASKI MONDRAGON MODELİNİN UYGULANABİLİRLİĞİ*

Selami Sedat AKGÖZ¹

Öğretim Görevlisi

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Mucur Meslek Yüksek Okulu

E-mail: sakgoz@ahievran

ORCID ID: 0000-0001-9056-1749

Öz

Yeni dünya düzeninde çok uluslu küresel şirketler az gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerde emeği ucuzlaştırarak, üretimde buldukları ülkelerin kaynaklarını, ucuz iş gücünü sömürmektedirler. Kırsal kalkınmada tarımsal ve kolektif modeller büyük önem taşımaktadır. Kooperatifçilik ve üretim birlikleri sosyal dayanışmanın geliştirilmesinde işsizlik ve istihdam politikalarının geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır.

Dünyada kooperatifçiliğin temel özellikleri bütünleştiricilik, uzlaşmacılık, toplumun bilinmeyen menfaatleri konusunda ortak amaç ve vizyonlar üzerinde durarak milletlerin sosyal barış yapısını oluşturarak kırsal kalkınmada itici bir görev üstlenmektedir.

Ulus devletler bu kısıkaçtan kurtulmak ve finansman sorunlarını çözmek için kooperatifleşme sürecine önem vermektedirler. Sürdürülebilir kalkınmada işçi ve tüketim kooperatiflerinin üretimdeki payı artmakta çok uluslu şirketlere alternatif olarak istihdam ve alternatif politikalar uygulanmaktadır. Sosyalist

*Bu çalışmada bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

¹ Sorumlu yazar: ali.durdu@asbu.edu.tr

Atf (APA): Akgöz, S. S., (2023), Ulusal Kalkınmada ve Sosyal Barışın Sağlanmasında Kooperatifçiliğin Önemi ve Baskı Mondragon Modelinin Uygulanabilirliği, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 15 (1): 35-48.

Lisans: Bu makalenin kullanım izni Creative Commons Attribution-NoCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) lisansı aracılığıyla bedelsiz sunulmaktadır.

modellemelerde ve karma ekonomi politika modelleri bölgesel kooperatifçilik modellemeleri umulmadık ekonomik başarılar göstermiştir.

Üniter devlet yapısının korunmasında ulusal kooperatifçilik modeli ile Anadolu kültürünü, harmanlayamaya çalışacağız Ulusal kooperatifçilik sürdürülebilir kalkınmada en önemli yapı taşıdır.

Çalışmamızda ülkemizde etnik bir kooperatif modeli olan Bask mondregon modelini ulusal Türk kooperatif modeline uyarlanabilirimi bu konuyu araştıracağız. Ülkemizde eksik olan işçi kooperatifleri ve patronsuz işletmeleri ile rekabet gücümüzün artırılması ve üretimde artış hedeflemesinin gerçekleşmesi için bir kooperatif modelinin ülkemize katkılarını inceleyeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Bask Mondragon Modeli, İstihdam, İşsizlik

Alan Tanımı: İktisat

THE IMPORTANCE OF COOPERATIVISM IN NATIONAL DEVELOPMENT AND ENSURING SOCIAL PEACE AND THE APPLICABILITY OF THE BASQUE MONDRAGON MODEL

Abstract

In the new world order, multinational global companies are exploiting the resources and cheap labor power of the countries where they are engaged in production by cheapening labor in underdeveloped and undeveloped countries. Agricultural and collective modeling are of great importance in rural development. Cooperativism and production associations play an important role in the development of unemployment and employment policies in the development of social solidarity.

The main characteristics of cooperativism in the world are integrationism, conciliationism, focusing on common goals and visions about the unknown interests of society, creating a social peace structure of nations and assuming a driving task in rural development.

Nation states attach importance to the process of cooperativization in order to get rid of this clamp and solve financing problems. The share of labor and consumer cooperatives in production is increasing in sustainable development, employment and alternative policies are being implemented as an alternative to multinational

companies. In socialist modeling and mixed economic policy models, regional cooperative modeling has shown unexpected economic successes. Anatolian culture with the national cooperative model in the preservation of the unitary state structure. We will try to blend National cooperativism is the most important building block in sustainable development.

In our study, we will investigate whether the Basque Mondragon model, which is an ethnic cooperative model in our country, can be adapted to the national Turkish cooperative model. We will examine the contributions of a cooperative model to our country in order to increase our competitive power with worker cooperatives and boss-less enterprises that are lacking in our country and to realize the goal of increasing production.

Key Words: *Basque Mondragon Model, Employment, Unemployment*

JEL Code: *M00*

1.GİRİŞ

Dünyada pandemi sürecinde yaşanan gıda,maliyet ve eneri alanlarındaki düzensizlikler ulus devletleri zorlamış ve üretimin ve kendi kendine yetebilmenin önemli olduğunu gerçeğini bize göstermiştir.Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler toplumda gelir dağılım eşitsizliğini,işsizliği ortadan kaldırmak için hibrit kooperatif modellemeleri olan işçi,tüketim ve üniversite kooperatifleri şirketleşmeye alternatif olarak kabul edilmiştir.Bu hibrit kooperatif modellemelerinin ekonomideki önemi artmıştır. (Akgöz, 2021) Dünyada yeni kooperatif trendleri olarak işçi,tüketim,sosyal kooperatifler ön plana çıkmaktadır.

Bask modeli etnik bir kooperatif modeli olarak işçi ve üniversite odaklı bir model görüntüsü ile bir başarı öyküsü olarak karşımıza çıkmaktadır.Bu kooperatif bölgesel bazda etnik kooperatifçilik yaparak ünite devlet modellerine bir tehdit olarak karşımıza çıksa bile yeniden revize edilerek ülkemizin kalkınmasında bu model patronu olmayan,üniversite ve politeknik yüksek okullar vasıtasıyla bilimsel üretim modelleri etkin kaynak kullanımındaki başarısı incelenerek ulusal bir kooperatif modeli olarak ülkemize adapte edilerek sosyal kalkınmada ve ekonomik büyüme de fırsat bir model olarak kullanılabilir.

Tabi baskı monoregion bir tüzel kişi olarak verilerini paylaşmasa da vizyon ve misyon modellemesini ulusal kooperatif modelimizde kullanarak kooperatiflerde ve tarımsal modellemelere alternatif olarak kullanma şansına sahip olabiliriz. (Akgöz ve Öztürk, 2012). Ülkemizde kırsal kalkınmada tarımsal üretim istenilen performansı yakalamamıştır. Bu süreçte üniversite ve üreticiler arasında kopukluk, verim düşüklüğü, finansal kaynak ihtiyacı en temel sorunlarımız olarak kabul edilmektedir. (Ziya, 2006)

Avrupa modellemeleri ülkemizde başarılı olamamıştır. Ülkemizdeki kooperatiflerimiz aşırı bürokrasi ve yıllık genel kurul toplantısı ile uğraşmak zorunda kaldıklarından gerçek misyonu olan üretim faaliyetlerinde istenilen başarıyı yakalayamamışlardır.

Kırsal kalkınmada kooperatifçilik faaliyetleri üniversiteler, kooperatif bankaları ve çiftçi odalarının ortaklaşa yapacakları bir ulusal kooperatif modeli ile başarılabilir. (Akgöz, 2012)

Günümüzde de ülkemizde kontrolsüz olarak pozitif ayrımcılık adına kadın kooperatif kurulması teşvik edilmektedir. Bu durum kooperatifçiliğin ruhuna aykırıdır. Kooperatif kadın ve erkeklerin ortaklaşa beraber üretim yaptıkları bir üretim merkezidir.

Sürdürebilir kalkınmada ulusal kooperatif modeli mühim rol oynar ve planlı ekonomide köşe başlarından biri rolünü üstlenir.

Ülkemizdeki en büyük hatalardan biri devletin ekonomide gücünü azaltması ve Ulusal Pazar marketlerini destekleyerek haksız rekabet koşullarına neden olmaya sebep vermesidir. Bu durum büyük bir tehdit olmaktadır. Bu süreçte piyasa komisyoncularının ve spekülörlerin eline geçmiş ve piyasada eksik rekabet şartları oluşmuştur.

Bu durumdan aile çiftçileri, üreticiler ve halkımız büyük zarar görmüş kooperatiflerin piyasada etkin rol oynamadıklarından gıda terörü, piyasada fahiş fiyat ve enflasyon ve sosyal eşitsizlik artmıştır.

Sosyal barışın sağlanmasında devlet hayati rol oynamalıdır. Arz ve talebin sağlıklı işleminde oyun kurucu olarak birlikleri ve özel sektörü üreticiler ve bilinçli tarım ile kooperatifler sayesinde kontrol altında tutabilir.

Ünite yapımızı tehdit eden federasyon ve özerklik talepleri 1980'li yıllardan sonra uygulanan kontrolsüz liberal politikalar sayesinde güçlenmiştir. Bir toplumda aidiyet bağlarının güçlenmesinde insani ilişkilerde en önemli öğelerden biri olan

mahalle bakkalları süpermarketlere yenilmişler ve toplumun hafızası olan mahalle bakkalları devlet tarafından sahipsiz bırakılmıştır.

Küçük esnafın marketlere olan savaşı kaybetmesi mahallelerde aidiyet duygusunu azaltmış ve etnik kooperatifçilik ve terör örgütlerine zemin hazırlayarak bölgesel ayrılıkçı hareketlerin güçlenmesine yol açmıştır.

Bunun sonucunda küçük esnafın desteklenmemesi nedeniyle istihdam azalmış ülkemiz ucuz iş gücü cennet olmuştur. Tarım bakanlığının uyguladığı yanlış politikalar, (İthalat, kaynakların rasyonel kullanımı, ithalatı teşvik eden politikalar, hal komisyoncularının denetimsizliği, hal piyasasının kontrol edilmemesi de bu süreci hızlandırmıştır.

Ekonomik bağımsızlığımızı milli kooperatifler sayesinde gerçekleştirebiliriz. Milli kooperatifler sayesinde olur. Ahi kooperatif modellemesi ile planlı üretim ile etnik kooperatifi destekleyen birimler denetim altına alınır.

Ulusal kooperatifçilik hareketi etnik kooperatiflerin ve ayrılıkçı hareketleri engellemekte büyük rol oynar. Bu süreçte yerel kooperatifler ve kadın kooperatiflerin denetlenmesi çok önemlidir. Ulusal kooperatifler milli bir finansman modeli olan kooperatif bankası ile desteklenmelidir.

Ülkemizde son yıllarda dış güçler etnik kooperatifçiliği teşvik etmişlerdir. Pozitif ayrımcılık adına kooperatifçilik ilkelerine aykırı olarak kadın kooperatifçiliği teşvik edilerek kooperatifler bölge bazında denetlenmemesi nedeniyle piyasa oyuncuları(büyük üreticiler,firmalar,toptancılar,büyük süpermarket zincirleri) enflasyonu artırıcı politikalar uygulayarak sosyal barışı tehdit etmişlerdir. Ne yazık ki devletimiz üretimde ağırlığını artırmamış ve süpermarketleri destekleyerek üretici ve çiftçilerin oluşturacağı kooperatif zincirlerine yeteri kadar desteklememiştir.

Doğu ve Güneydoğuda yerel kooperatifler bir an evvel denetlenmeli ve milli kooperatif bilincine sahip milli kooperatifler birliğine entegrasyonu sağlanarak etnik kooperatifçilik engellenmelidir.

1.DÜNYADA İŞÇİ KOOPERATİFLERİ VE ETNİK KOOPERATİFÇİLİK

Toplumları ortak bir amaç ve idealler üzerinde birleştiren en önemli yönetim modeli kooperatifçiliktir. Birliğin beraberliğin en güzel ifade şekli olan kooperatifçilik üniter devlet yapısının en önemli teminatıdır. Ortak bir misyon üzerinde toplumu birleştirmek ve sosyal refahın bölgesel tabanlara yayılmasını sağlamak için kooperatifler etkin şekilde kullanılabilir.

Günümüzde Bölgesel tabanlı kooperatifçilik uygulama hareketleri alternatif kalkınma modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu modelin en önemli örneklerinden biri Bask Mondragon modelidir. Bu modelleme bölgesel bazda etnik kooperatifçilik hareketleri ile üniter devlet yapısına bir tehdit olarak ortaya çıkmakta kooperatifçilik evrensel ilkelerine ters düşmektedir. (Sinem, 2016)

Bask Mondragon modeli temelinde üniversite devlet işbirliği ile istihdam artırıcı politikalar üretmekte ve istihdam kooperatifleri ile kursiyelerine ve öğrencilerine yeni fırsatlar sağlamaktadır. Öğrencinin kendini geliştireceği ve sosyal güvenlik şemsiyesi altında olacağı bu modelleme üniversite kooperatif işbirliğini sağlayarak sosyal kalkınma alanında ülkemize ciddi katkılarda bulunacaktır.

Ülkemizde Bask bölgesinde olduğu gibi sadece bir bölgede değil ülke çapında yani ulusal bir model olarak sunduk. Yine Bask bölgesinde ki eğitim işleyiş sistemini de değiştirdik. Türkiye modelinde eğitim dili tektir.. O da Türkçedir. Buradaki amacımız ülkemizin üniter yapısına zarar vermemektir. (Ahmet, 1985)

2.TÜRK ULUSAL KOOPERATİF MODELİ AHİ-KOOPERATİFLER

Türkiye Modellemesi ülkemizde Mondragon'a benzer nitelikte fakat bölgesel değil ulusal bir model olan Türkiye modeli uygulanmalıdır. Türkiye Modeli'nde eğitim sistemi anayasamızın 42. maddesinde de dediği gibi;''Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez...'' Yani eğitim dili Türkçe olmalıdır.

Bir model önermek, Mondragon kooperatifçiliğini aynen taklit edelim değildir. Bu yeni model olan Türkiye modeli; Türkiye'nin; toplumsal, ekonomik, siyasal, kültürel şartları göz önünde bulundurularak hazırlanan yeni yüzde yüz Türk modeli olmalıdır.

Türkiye modeli ülkemizin merkezî yapısına zarar vermeyecek şekilde, etnik değil ulusal bir model olarak cumhuriyetimizi koruyacaktır. Eğitim verilecek olan üniversitelerde öğrencilerin kendini geliştirdiği, güven de hissettiği, devlet ve üniversite arasında işbirliğinin olduğunda Türkiye Modeli ülkemizin kalkınmasına katkıda bulunacak ve bağımsız devlet yapısını kuracaktır.

Türkiye modeli, ülkemizdeki işçilere eğitim vererek alanlarında uzman olarak kooperatiflerde istihdam edilecek. Kooperatiflerden üretilen ürünler pazarlanarak kooperatif çalışanlarına, kooperatifin ve ülkemizin kalkınmasını sağlayacaktır.

Türkiye Modeli ile yüzde yüz yerli ürünler üretilecek bu sayede yabancı ürünlere nadiren ihtiyacımız olacaktır. Böylelikle yerli malı kullanmada kooperatifler bize

yardımcı olacaktır. Üreticilerin yerli malı üretiminde kooperatif bankaları büyük rol üstlenecektir

Kooperatifler bankası, kooperatiflerin ihtiyacı olan finansal gereksinimlerini karşılayabilmeleri için üstörgütleriyle birlikte kurdukları banka sistemidir. Kooperatifler bankasının ilk amacı adından da anlaşılacağı üzere kooperatiflerin finansal ihtiyaçlarını karşılamak, çiftçiye gereksinimi olan krediyi sağlamaktır. Tarım ülkesi olan ülkemizde bir kooperatif bankası kurulur ve çiftçilerimizin kalkınması böylelikle sağlanmış olur. Kalkınma köyden ve köylüden başlar. Dünyada kooperatifler bankası olmayan nadir ülkelerden biriyiz.

Kooperatiflerin finansmana ulaşmasındaki esas çözüm noktaları, bir bankaya sahip olmalarıdır. Ülkemizdeki kooperatiflerin gücü bir kooperatif bankası kurmaya yetecek güçte ve olanağa sahiptir.

Kooperatiflerin finansman giderlerinin ve girdi ihtiyaçlarının karşılanması için kooperatifler ve üst birliklerin söz sahibi olacağı bir kooperatif bankası kurulmalıdır. Ülkemizde yıllardır tartışılan konulardan bir tanesidir.

Ülkemizde kurulacak olan kooperatif bankası, üniversite-devlet-kooperatif üçgeni şeklinde işleyerek daha verimli sonuçlar alacağı bir gerçektir.

Tablo 1. Türk Kooperatifçilik Modeli, Ahi Kooperatif Modeli

	Etnik Kooperatifçilik	Ulusal Kooperatifçilik	Ulusal Kooperatifçiliği (Ahi-Kop) Türk
Kadın Erkek Ayrımcılığı	Yoktur. Kadın kooperatifçiliği teşvik edilir.	Vardır. Cinsiyet ayrımcılığı Yoktur.	Vardır. Vardır. Cinsiyet ayrımcılığı Yoktur.
Federatif süreç	Vardır.	Yoktur.	Yoktur
Yerel Yönetimler	Gücü etkindir.	Güç merkezi otoritedir.	Güç merkezi otoritedir
Kaynakların Etkin Kullanımı	Kaynaklar etkin kullanılmaz	Kaynaklar etkin kullanılır	Kaynaklar etkin kullanılır
Avrupa Birliği ve dış ülkeler Proje ve yardımları.	Kontrol edilmediği için etnik kooperatifçilik güçlenir.	Avrupa Birliği ve projeler kontrol edildiği için ulusal projeler desteklenerek fayda sağlar.	Avrupa Birliği ve projeler kontrol edildiği için etnik kooperatifçilik engellenir ve ulusal kooperatifçilik güçlenir.

Kaynak: (Akgöz, 2021)

3. TÜRK KOOPERATİFÇİLİK MODELİ AHI KOOPERATİF MODELİNİN KAZANIMLARI

Ülkemiz cari ödemeler dengesi verdiği için ekonomik krizler ve üretim ve girdi maliyetlerindeki artış nedeniyle sosyal, ekonomik kriz tehditleri ile uğraşmaktadır.

Ülkemiz Ahi Kooperatif Modelimizi uygularsa ekonomik parametreler ve hedeflere ulaşmamız için yol haritası şöyle olmalıdır..

- Ekonomik seferberlik başlatılacak Tarım ve Orman Bakanlığı merkez teşkilatları hariç tüm il ve ilçe tarım müdürlükleri lağvedilerek ziraat odalarına aktarılmalıdır. Bu sayede sahada personelin etkin kullanımı ile üretim artışı ve hedef sektör analizleri ile tarımsal üretim artacaktır
- Üniversitelerde ziraat fakülteleri bölgesel bazda tanımlanmalı ve üretim il bazında ziraat fakültelerinde dekanların il tarım müdürü olarak görev yapacağı bir istihdam modeline dönülerek planlı üretime geçilmelidir.
- Üretimde araçlar aradan çıkarılmalı ve hal yasası düzenlenerek üretim birlikleri ve kooperatifler kanalı ile ithalat ve ihracat politikaları geliştirilmelidir.

- Zirai üretimin artması için nitelikli çiftçi ihtiyacı için tarımsal eğitim ilkokuldan başlamalı ve köy enstitü mantığı tekrardan kurularak köyde eğitim modelleri uygulamalı ve online eğitim ile çiftçinin yetiştirilemeyeceği görüşü savunulmalıdır.
- Ziraat fakültelerinde mesleki eğitim Kalitesi artırılmalı ve tamamen saha eğitimine ve eğitimin yarısı tarlalarda gerçekleştirilmelidir.

3.1 Ahi Kooperatif Modelinin Tarımsal Üretime Katkısı.

Ülkemizde tarımda ve sanayide eksik rekabet olduğundan ve devletin piyasaya yeteri kadar müdahale edememesinden dolayı şirketler haksız kazanç sağlamaktadır. Devletin tarımsal alanda rasyonel olmayan politikaları ve tarım kredi birliğinin çiftçiye destek vereceği yerde

Şirket mantığı ile hareket etmesi çiftçinin borç tuzağına düşmesinde en önemli etkidir.

Dolayısıyla tarım kredinin yanlış politikaları, yetersiz destekleri,hal piyasa kanununun geçmemesi nedeniyle üreticilerin yüksek üretim girdileri ürünler komisyoncular tarafından düşük fiyatlandırma yapılmaktadır. Bu nedenle üretim ve tarımsal üretim düşmektedir. Ülkemiz dünyada kendi kendine yeten 7 ülke olma özelliği ithalat ve yanlış tarımsal stratejiler nedeniyle kaybetmiştir.Yanlış stratejik planlamalar ,yanlış kararlar bu süreçte etkili olmuştur.

Bizim modelimizde üretim tamamen kontrollü olacaktır. Üretim tarlada nitelikli eleman ve nitelikli çiftçi sayesinde yapılabilir.

Ülkemiz bir deprem bölgesi olduğundan şehirler genellikle alüvyon bölgelerde kurulmuş verimli tarım arazilerine yazık edilmiştir. Kentsel dönüşüm için gerekli finansal kaynak bu bölgelerdeki şehirleşmeyi kaldırıp üretime geçilerek o iller yeniden inşa edilebilir.

3.1.2 Ahi Kooperatif Modelinin Yönetim Organizasyon Modellerine ve İstihdama Katkısı

Ülkemizin en temel sorunlarından biri işsizliktir. Talep tarımsal alanda göçmenler ve niteliği düşük elemanlardan karşılanmaktadır. Tarımsal üretim yüksek nitelik,planlama ve süreç koordinasyonu gerektirmektedir.Modelimizde tarım ilkokullarından başlayan eğitilmiş bireylere toprak tahsisi yaparak patronsuz modelleme ile insanların ortak ve yönetimde olacakları işletmelerle tarımsal üretimi canlandıracağız.

Dünyada diğer tarımsal üretimlerde kolhoz, kibutz, moşhav ve sosyal kooperatiflerde gördüğümüz misyon ,vizyon,değer üretimi bizde yoktur.Bunun en temel nedeni bizde bir tarımsal eğitimin olmaması,sahada eğitimin olması ve üniversiteler ile çiftçiler arasındaki kopukluktur.Köy enstitüleri kapatılarak yerine ziraat fakülteleri açmak sorunu artırmış ve tarımsal eğitim ülkemizde güç kaybetmiştir.,

3.1.3 Ahi Kooperatif Modelinin Ekonomiye ve Finans Dünyasına Katkısı

Sürdürülebilir ekonomi ve iktisadi kalkınmanın en temel şartı finans piyasasının güçlü olmasıdır. Türkler yapıları itibari ile sömürgeciliğe karşı olduklarından ve yaşadığı savaşlar nedeniyle finansal birikimlerini tamamlayamadıklarından endüstri devrimine geçişleri geç olmuştur.

Finansal yapının azlığı ve bankaların öz sermayelerinin azlığı tarımı ve sanayinin gelişmesini olumsuz etkilemiştir.Bankaların yatırım bankacılığı yerine bireysel mevduata yönelmelerinden dolayı ihtisas ve kooperatif bankacılığı gelişmemiştir.Halk bank ve ziraat bankaları buna güzel bir örnektir.

Dünyadaki trend ihtisas bankaları ve işçi, tüketim kooperatiflerinin küresel şirketlere alternatif olarak dış ticarete paylarını artırmaları sonucunu doğurmuştur.Bu süreçte nitelikli çiftçi,bilinçli tarım hayati derecede önemlidir..

3.1.4 Ahi Kooperatif Modelinin Mesleki Eğitime ve İşgücüne Katkısı

İkinci dünya savaşında Marshal yardımı ile başlayan süreç fulbright eğitim komisyonu ve köy enstitülerinin kapatılmasına yönelik uygulamaları ortaya çıkarmıştır.Bu süreçte toprak reformunun yapılmayışı köyden kente göçü hızlandırmış bu da toplumun kültürel ve sosyal alanda gerilemesine yol açmıştır. Miras hukukunda yapılmayan düzenlemeler miras sonucu tarımsal arazilerin bölünmesine yol açmış buda tarımsal üretimi olumsuz etkilemiştir.

Yeniden eğitimde köy enstitülerinde saha eğitimi bırakılıp ziraat fakültelerinin açılması üniversite ve köylü arasındaki bağları koparmıştır.Erozyon ve iklimdeki değişiklikler ülkelerin tarımsal eğitiminde köklü değişikliklere neden olmuştur.

3.1.5 Ahi Kooperatif Modelinin Ulusal Güvenliğe Katkısı

Ülkemiz yıllardır dış güçlerin teşvik ettiği terör sorunu ile uğraşmaktadır. Bu sorunda ülkemize dayatılan federatif çözümler bölgesel kooperatifçilikle çok ilgilidir. Federalizmin en önemli dayanak noktası refahın ve sosyal adaletin o bölgede gerçekleştirilerek bağımsızlık ilanıdır. Bask bölgesi buna örnektir.

Doğu ve güneydoğu bölgemizde pozitif ayrımcılıkla kurulan kooperatifler ve sosyal kooperatifler üniter yapımıza tehdittir. Kooperatifçilik pozitif ayrımcılığa karşıdır. Bunun en önemli nedeni kooperatifçiliğin etnik, din, ırk ve mezhep üstü temelini demokratik insanların oluşturduğu bir birim olmasından gelmektedir. Ahi kooperatif modelimiz ulusal bir kooperatif modeli oluşturacağı için bölgesel kooperatifçiliğin verdiği zararları engeller. Bir ülke ulusal bağımsızlığını korumak istiyorsa finansal, ekonomik sosyal anlamda güçlü olmalıdır.

4.SONUÇ

Bu çalışmamızda amaçlanan bir ulusal kooperatif modeli organizasyonu ve modelleme yapmaktadır. Bu modelde bask mondregon modelini ulusal kooperatif modeline örnek aldık. Bu model bölgesel bir kooperatif modeli olarak gösterse de politetik yüksek okullar, patronsuz model beraber ortaklık ve hisse paylaşımı modeli ile başarılı bir ivme yakalamıştır. Şirketin verileri paylaşılmadığından çalışma raporları incelenmiş ve misyon ve vizyon modellemelerinden faydalanılmıştır. Bu modelin Türk iyede uygulanabilirliği, kazanımları, istihdam ve üretim düşüklüğüne çözüm olabileceğine yönelik öneriler sunulmuştur.

Toplumları ortak bir amaç ve idealler üzerinde birleştiren en önemli yönetim modeli kooperatifçilik olarak karşımıza çıkmaktadır.. Birliğin beraberliğin en güzel ifade şekli olan kooperatifçilik üniter devlet yapısının en önemli teminatıdır. Ortak bir misyon üzerinde toplumu birleştirmek ve sosyal refahın bölgesel tabanlara yayılmasını sağlamak için kooperatifler etkin şekilde kullanılabilir.

Bu modelin en önemli örneklerinden biri Bask Mondragon modelidir. Bu modelleme bölgesel bazda etnik kooperatifçilik hareketleri ile üniter devlet yapısına bir tehdit olarak ortaya çıkmakta kooperatifçilik evrensel ilkelerine ters düşmekte ise de üretim ve istihdam alanında başarı bir model olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bask Mondragon modeli temelinde üniversite devlet işbirliği ile istihdam artırıcı politikalar üretmekte ve istihdam kooperatifleri ile kursiyerlerine ve öğrencilerine yeni fırsatlar sağlanması vardır.. Öğrencinin kendini geliştireceği ve sosyal güvenlik şemsiyesi altında olacağı bu modelleme üniversite kooperatif işbirliğini sağlayarak sosyal kalkınma alanında ülkemize ciddi katkılarda bulunacak ve patronsuz bir model olarak şirket ve kartelleşmeyi engelleyen ve sosyal refahın tabana yayılmasını sağlayarak ülke ekonomisine katkıda sunacaktır.

Küreselleşme süreci içerisinde emperyalist güçler ulus devletlerini yıkmak için etnik milliyetçiliği teşvik etmektedir.Bu süreçte ulus devletleri zayıflatmak için yerel yönetim modellemeleri ve yerel kooperatifçilik hareketleri teşvik edilmekte ve bölgesel kalkınma yerel idarecilerce teşvik edilmektedir. Bu eşyanın doğasına aykırı bir durumdur.

Birlik ve beraberliğin ekonomik bağımsızlığın sağlanması bölgeler arası farklılıkları ortadan kaldırarak sosyal refah ve toplumun değişik katmanlarındaki ekonomik farklılıkları en aza indirgeyerek toplumda suç ve terör gibi sosyolojik bulguların azalmasına yol açacaktır. Dolayısıyla dış güçler bu süreci istismar edemeyecek ve sosyal kalkınma milli devlet yapısının bir çimentosu olacaktır.

Sosyal Kooperatifçilik hareketi sosyal kalkınma modellemelerinde kapitalizmin yol açtığı zararları minimize ederek toplumun barış içinde yaşamasını sağlayacaktır. Toplumdaki emek dışında olan (öğrenci,evhanımı,yükümlü,işsizlere) yönelik kooperatifler kurularak bu kesimler devlet destekli kooperatifler ve üretim birimleri kurularak çalışma hayatına kazandırılabilir. Sosyal devlet ve bu kesimlerin ekonomide aldığı paylar artınca suç ve terör kendiliğinden azalacak ve yok olacaktır.

Yerel kooperatifçilik adı altında yapılan uygulamalar üretimde devlet kontrolü olmazsa bölgesel federasyon tehlikesine yol açmaktadır. Bakanlığın kadın kooperatiflerini ve ekonomik birliklerini,Avrupa birliği fonları ile desteklenen projeleri denetlemesi büyük önem arz etmektedir. Kooperatifçilik ulusal olarak yapılırsa bütünleştirici,yerel yapılırsa (etnik kooperatifler)ulusal bütünlüğe tehdit eden bir ekonomik modellemedir.

Ülkemizde kooperatifçiliğin ahilik ve imece kültürü olduğunu inkar ederek Avrupa orijinli olarak o ülke modellerini ülkemizde uygulamaya çalıştığımızdan

başarısız olmaktadır. Ulusal bir kooperatif modeli oluşturmak ekonomik bağımsızlık ve sürdürülebilir kalkınma için bir zorunluluktur.

YAZARIN BEYANI

Katkı Oranı Beyanı: Yazar, çalışmaya tek başına katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

Acar, G. (2008). Enformasyon sistemlerinin stratejik önemi ve planlanması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 53-75.

Barutçugil, İ. (2002) *Bilgi Yönetimi, Kariyer Yayıncılık İletişim, Eğitim Hizmetleri Ltd. Şti.: İstanbul.*

Bhatt, G. D. (2001). Knowledge Management In Organizations: Examining The Interaction Between Technologies, Techniques, and People, *Journal Of Knowledge Management*, vol. 5, pp. 68-75.

Davenport, T. H. ve Prusak, L. (2001). *İş Dünyasında Bilgi Yönetimi: Kuruluşlar Elleriindeki Bilgiyi Nasıl Yönetirler. (Çev. Günhan Günay). İstanbul: Rota Yayınları.*

Doğan, İ. (2002). *Sivil Toplum, Alfa Yayınları, İstanbul.*

Güngör, F. ve Çölgeçen, Y. (2014). STK'larda Gönüllü Yönetimi ve Motivasyonun Performansa Etkisi . *Akademik İncelemeler Dergisi* , 8 (3) , 163-187.

Kaplan, E. (2012). *Sivil Toplum Kuruluşlarında Bilişim Sistemleri Yönetiminin Analizi Ve Model Bir Yapının Oluşturulması.*

Nurluođlu, E. (2005). Halkla İlişkiler ve Reklam Faaliyetlerinin Sivil Toplum Kuruluşlarının Tanıtımındaki Rolü, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul: s.41-42.

Özden, K. (2008). Sivil Toplum Kuruluşlarında Yönetim.

Porter, M. E. ve Millar, V. E. (1985). How Information Gives You Competitive Advantage', Harvard Business Review.

Şeker, Ş. E. (2013). İş Zekası ve Veri Madenciliđi. İstanbul: Cinius.

Ülgen, Hayri. (1980). İşletme Yönetiminde Bilgisayarlar. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Ward, J. ve Peppard, J. (2002). Strategic Planning for Information Systems, John Wiley & Sons.

Zaim, H. (2005). Bilginin Artan Önemi ve Bilgi Yönetimi, İstanbul: İşaret Yayınları.